

Guies de lectura

Perifèric Edicions

La mosca

Assetjament a les aules

Gemma Pasqual i Escrivà

Guia a càrrec de Mercè Climent i Payà

L'autora

L'any 1967, en un poble de la comarca La Safor, nasqué l'autora de *La mosca. Assejament a les aules*: **Gemma Pasqual i Escrivà**. Amb sis anys es traslladà d'Almoines a Gandia i als catorze anà a viure a la capital del Túria, on cursà els estudis de tècnic superior en Administració d'Empreses a l'Escola d'Artesans. Tot i que s'estimava més ser periodista, finalment es decidí pel món de la programació, i així és com es féu analista de sistemes a l'empresa IBM.

Una de les facetes que cal destacar de la personalitat de Gemma Pasqual és l'estima cap a la seua terra i la seua gent, cosa que l'ha duta a mantenir un ferm compromís envers la cultura del país i la llengua amb què s'expressa dia a dia.

Inquieta i amb ganes de dir la seua, Gemma decidí canviar el rumb de la seua vida i així és com donà un nou ús a l'ordinador. Els programaris i la comptabilitat, buits d'ànima, esdeveniren el blanc on anaven creixent magnífiques històries plenes de força i de personalitat. Escriu pensant especialment en el públic jovent i els assumptes que tracta en les seues novel·les són d'allò més diversos, però sempre ben interessants. Amb temes polítics (corrupció urbanística, globalització), socials (immigració), culturals (problemes amb la llengua) o de màxima actualitat (assejament escolar) no solament aconsegueix entretenir els lectors, sinó que també –i principalment– els convida a raonar i reflexionar, sense necessitat d'emetre sentències morals ni judicis de valor, al mateix temps que ofereix una literatura de qualitat.

Les seues obres es caracteritzen per un llenguatge àgil i un ritme trepidant on l'acció és el motor que fa avançar la història. Gemma té la gràcia de barrejar de manera equilibrada el contingut pedagògic amb les peripècies dels protagonistes, amb qui el lector s'identifica per compartir vivències similars, participar dels mateixos somnis i il·lusions i, com no, sofrir amb els mateixos problemes quotidians.

Gemma Pasqual també ha col·laborat en diferents revistes especialitzades en literatura, com ara la revista *CLIJ-Cuadernos de Literatura Infantil i Juvenil*, la

revista *Marxa Popular Fallera*, la revista *Literatures*, la revista *Caràcters* i ha format part del consell de redacció de *L'esclatxa*.

A més a més, és vocal de la Junta de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, vocal de la Junta de Govern de la Institució de les Lletres Catalanes, vocal del Consell Assessor de la Institució de les Lletres Catalanes, membre del PEN català i patrona de la Fundació Reeixida.

Cal destacar la seua faceta de conferenciant en diversos centres culturals, amb col·loquis sobre diferents personatges del món de la cultura, com per exemple, Maria Mercè Marçal, Joan Fuster o Pau Casals. D'altra banda, l'autora té una llarga trajectòria en animació lectora en instituts i escoles de tot el país. Però no solament ha treballat amb alumnes, sinó també amb mestres; com, per exemple, el curs de formació del professorat que va impartir al Museu de Belles Arts de València Sant Pius V, amb el títol «Desenvolupament de la creativitat plàstica a través de l'escriptura de textos».

Entre les seues novel·les destaquen: *Marina* (Premi Samaruc 2002), *Et recorde*, *Amanda* (Premi Samaruc 2003), *L'últim vaixell* (Premi Samaruc 2005), *Llàgrimes sobre Bagdad* (Premi Barcanova 2007) i *La relativitat d'anomenar-se Albert* (Premi Mallorca 2008) i, en aquesta mateixa editorial, *Anatomia d'un assassinat. El poder del ciment*. Amb aquesta mateixa obra guanyà el Premi de narrativa juvenil Benvingut Oliver de Catarroja l'any 2007.

Argument

La mosca comença amb el soterrar de Marc, un adolescent que s'ha suïcidat perquè ja no suportava més l'assetjament al qual estava sotmés. Isona, la seua amiga –l'única– farà sonar el violí en un últim cant per pair la ràbia, la indignació, la impotència, però sobretot el sentiment de culpa que la perseguirà al llarg de tota la novel·la.

Ella, protagonista d'aquesta història, es veurà obligada a canviarà d'institut per fugir d'una convivència impossible. Tanmateix, al nou centre la mateixa situació viscuda es repetirà. Aquesta vegada, però, decideix fer el cor fort i enfrontar-se als fets, juntament amb la complicitat de dos nous amics –Miquel i Laila–, al seu passat i a les persones que fan de la por dels més febles un instrument per sentir-se poderosos.

De la mà d'Isona serem testimonis de les diverses etapes que travessa un alumne víctima de l'assetjament escolar, des de la primera broma fins a les agressions físiques i vexacions més greus. Passat i present, records i somnis, aniran entrellaçant-se per dibuixar la vertadera història de Marc i allò que per tots els mitjans intenta oblidar Isona.

Interés formatiu i temàtic

L'autora de la novel·la *La mosca. Assetjament a les aules* ens presenta els fets de manera objectiva –com en la majoria de les seues obres– sense enjudiciar-los, cosa que obligarà el lector a prendre partit i, per tant, a anar creixent en compromís cívic i social. Aquest procés de conscienciació ajudarà a madurar el jove en valors.

I tot encabit en una història perfectament travada i ben estructurada, amb un tremp literari de moltíssima dignitat. L'acció transcorre amb molta rapidesa i enganxa fàcilment el lector, que es veu impel·lit a resseguir els fets; la qual cosa proporcionarà una agradable estona de lectura.

L'**assetjament escolar** (conegut actualment amb el nom de *bullying*) serà el tema predominant en aquesta trama. Insults, agressions i vexacions repartits en dos eixos temporals i en quatre personatges diferents.

Una història crua, al mateix temps que real, on l'autora farà reflexionar el lector sobre l'assetjament escolar a les aules i sobre el grau culpabilitat que assoleix cada grup més o menys implicat: des dels assetjadors; passant pel personal del centre on ocorren els fets (professorat, tutors, direcció, psicòlegs...); continuant pels companys que només es riuen i aquells que romanen passius davant els maltractaments; fins a la família de l'assetjat i el propi alumne víctima d'agressions.

El lector també serà testimoni d'alguns retalls de la realitat social com són la convivència entre diferents cultures, la necessitat d'immigrar per buscar noves oportunitats de vida, l'adopció de xiquets amb poques oportunitats de gaudir d'una vida digna en els seus països d'origen o l'ús inadequat que es fa de vegades de les noves tecnologies, com el mòbil o *internet*.

Activitats prèvies a la lectura

1. A l'hora de comprar un llibre és molt important una bona portada, és a dir, un títol suggeridor i una il·lustració que impacte, tant en imatge com en color. Observa aquests aspectes i digues si t'agraden, i després intenta predir a quin gènere pertany la novel·la que tens al davant. Per què?
2. Para esment altra vegada al títol: *La mosca. Assejament a les aules*. La primera part està en lletres molt més grans i en negreta (*La mosca*), per la qual cosa podríem afirmar que aquest és el títol principal; la resta (*Assejament a les aules*) podria ser una mena de subtítol que serveix per a donar pistes sobre la temàtica. Especula un poc i digues per què creus que l'autora ha utilitzat el segon sintagma?
3. Gemma Pasqual és una escriptora consagrada en l'àmbit de la literatura juvenil en la nostra llengua. En la seua biografia has pogut assabentar-te d'algunes novel·les que ha publicat. Si pares atenció t'adonaràs que les seues històries narren realitats polítiques, socials, culturals, personals... Totes elles de moltíssima actualitat. Potser algunes et semblen un poc llunyanes en el temps, tanmateix si reflexiones veuràs com tornen a repetir-se de manera molt similar contínuament. Amb aquesta informació i la que pots trobar a la seua pàgina web: www.gemmapasqual.com intenta agrupar les novel·les per temes principals que tracten: immigració, situació de la llengua, lluita social, política, història de la nostra terra... tenint en compte que cadascuna pot contemplar-ne més d'un.
4. Abans que comence la història, l'autora ha inserit uns versos del poeta Joan Brossa: *La mosca*, que diu així: Salta a la cara. / De la cara / a les mans / i del coll / a la cara. / Salta a les mans. / De les mans / a la cara. / Salta al coll. / Del coll / a les mans, / de la cara / al coll. / Salta a la cara / la mosca pesada. / La mosca importuna / que vola pertot arreu. / La mosca, /

la mosca intolerable. / Pertot arreu, / a les parets, / a les fustes, / els mobles, / les portes, / el sostre, / la mosca, / la mosca intolerable. //

Joan Brossa fou el poeta avantguardista català més important de la segona meitat del segle XX. Et proposem que investigues un poc sobre aquest poeta i així aniràs enriquint els teus coneixements literaris. Després intenta explicar el significat dels versos amb què s'enceta la novel·la. Per què penses que l'autora ha fet ús d'aquest poema? Creus que pot tenir a veure amb el gènere o la temàtica de la novel·la?

5. Fixa't en la dedicatòria de la novel·la: *En memòria de Jokin*. Jokin era un jove de catorze anys que des de feia més d'un any patia assetjament escolar i per fugir d'aquella situació es va tirar al buit prop de sa casa, en Hondarribia el setembre de 2004. El seu cas va ser el revulsiu que va fer a la societat prendre consciència del problema.

Et proposem que amplies la informació sobre el succés d'aquest jove o que busques d'altres casos reals d'assetjament escolar que conegues o del qual s'haja fet difusió als mitjans de comunicació.

Abans de llegir aquesta novel·la enceteu un debat a classe sobre l'assetjament escolar, en el qual toqueu aquests punts:

- Què entens pel concepte de *bullying* o assetjament escolar?
- Quina creus que és la raó per la qual uns adolescents són capaços d'insultar i agredir reiteradament un company?
- Quina actitud creus que hauria de prendre aquest company assetjat?
- Creus que hi ha un prototip de víctima d'assetjament escolar?
- Com actuaries en cas de trobar-te amb un cas d'assetjament escolar i quins consells li donaries a la persona afectada?
- Perquè no es repetisquen finals tan tràgics com el de Jokin, com creus que han d'actuar tots els actors d'aquesta història: professors, tutors, directors, companys, assetjat, assetjador, família...

Activitats durant la lectura

L'acció

1. Al llarg dels vuit capítols, anirem descobrint una Isona turmentada pels esdeveniments del passat i del present, que, incansablement, prova d'assimilar i superar. Cada passa en la trama narrativa és una informació nova per entendre els seus pensaments, el sentiment de culpa que sofreix i la persistència dels malsons. La narració dels fets reals es combinarà a la perfecció amb el món oníric que se li representa a les nits, cada cop més i més insuportable, i amb els records que van definint-nos el perquè del final tràgic del seu amic Marc. Per veure com ha teixit l'autora aquesta trama et proposem desfer el cabdell i evidenciar els lligams entre la narració, els records, els somnis i la seua manera d'actuar i de pensar. Dibuixa un quadre com el que et proposem ací i vés omplint els quadres quan hages llegit un capítol.

Cap.	Què li esdevé	Com reacciona?	Informació del passat	Informació dels somnis

2. Ja ha quedat clar que el tema principal d'aquesta novel·la és l'assetjament escolar, no d'un únic personatge, sinó de quatre: Marc, Isona, Laila i Miquel. En aquesta activitat es proposa que analitzeu les situacions concretes que viuen –o que han viscut– cadascun d'ells i la manera d'acabar-se a elles. De la mateixa manera que l'activitat anterior vés complimentant-lo a mesura que vages acabant cada capítol.

Cap.	Marc	Isona	Laila	Miquel

3. Hi ha un element que apareix repetides vegades al llarg de la novel·la: la **mosca**. Així la trobem als versos de Brossa, que interrompen la trama diverses vegades; al mateix títol de l'obra; als somnis d'Isona; al llibre *d'El senyor de les mosques*, del qual han de fer un treball... Per què creus que aquest símbol s'intercala de manera insistent en la història d'Isona? Sabries dir què representa? Busca a les pàgines de *La mosca* altres manifestacions d'aquest mateix símbol a part de les que ja hem mencionat.

L'estructura i l'ordre de la novel·la

1. El **narrador** és qui conta la història, i per fer-ho adopta un determinat punt de vista i diferents tècniques narratives (maneres de contar). Pot trobar-se fora de la història i, per tant, utilitzar la tercera persona; o pot coincidir amb algun dels personatges que, d'alguna manera, viuen els fets i utilitzar així la primera persona.

A. Quan el narrador es troba fora de la història s'anomena **narrador extern**. Pot ser de diverses classes:

- Omniscient: És potser el tipus de narrador extern més conegut. El narrador conta la història com si es tractara d'un déu que tot ho veu i tot ho sap, fins i tot els pensaments més íntims dels personatges.
- Observador exterior: El narrador veu els fets com si fóra una càmera de cinema, sense entrar en la descripció dels pensaments o les motivacions ocultes dels personatges.
- Editor: Quan actua com si haguera trobat el relat escrit o li l'hagueren contat, i ell es limita a donar-lo a conèixer. L'excusa del document trobat serveix per donar major veracitat i autenticitat a allò que es conta. Aquest tipus de narrador no suplanta al narrador de la història del "document" que ha trobat i que reproduceix.

- B.** Si el narrador conta la història en primera persona, parlem de **narrador intern**. Aquest narrador pot coincidir amb:
- Narrador protagonista: El / la protagonista de la història.
 - Narrador secundari: Algun altre personatge de menor importància.
 - Narrador polifònic: Diversos personatges que alternen les veus (en aquest cas, la visió plural que es dona s'acosta a l'omnisciència).
 - Narrador testimoni: Conta els fets perquè els coneix, però no hi ha participat.

Atesa l'anterior explicació, digues quin tipus de narrador hi ha en la novel·la *La mosca* i busca un parell de paràgrafs que ho demostren.

2. El narrador de la novel·la en alguns moments deixa d'explicar els fets i són els mateixos personatges qui ens ho contaran, ja siga a través dels seus pensaments o de les converses mantingudes amb d'altres personatges. Identifica alguns fragments que ho exemplifiquen al llarg de la lectura.
3. Les tres variables textuais o procediments narratius que utilitzen els autors a l'hora de desenvolupar l'obra són:
 - La **narració**: exposa els fets i els esdeveniments de manera dinàmica; per tant predomina l'acció, els arguments són més àgils i els fets s'esdevenen amb major rapidesa.
 - La **descripció**: caracteritza els personatges i els diversos elements que ambienten la història (objectes, paisatges, impressions, estats d'ànim...). Suposa una aturada en la narració.
 - El **diàleg**: introdueix la veu dels personatges, és la transcripció de les converses que mantenen entre ells. Amb ells l'obra adquireix major verisme i el lector sent més propera la història.

La narració, el diàleg i la descripció es poden combinar de maneres diverses i cada obra o cada fragment pot ser redactat amb un procediment diferent, en funció dels interessos i objectius de l'autor i de l'obra. Localitza en un dels capítols de *La mosca* un paràgraf per a cadascun dels tres enfocaments textuais.

4. Un dels aspectes que cal destacar de la novel·la de Gemma Pasqual és el seu ritme trepidant, on les accions van encadenant-se sense treva. Relacionat amb el punt anterior, digues quina de les tres variables (narració, descripció i diàleg) creus que s'imposa amb major força i quina creus que és la que deixa més de costat.

Els personatges

1. El personatge principal de *La mosca* és la Isona. A mesura que avances en la lectura t'adonaràs que existeix un punt d'inflexió en la història que li produirà un canvi de caràcter, de comportament i de manera de pensar. Per què una xica extravertida, alegre i popular passa a ser la diana on antics i nous companys disparen les fletxes dels insults i de l'assetjament? Fes-ne una descripció psicològica de la Isona corresponent al passat i un altre corresponent al present.
2. La novel·la comença amb la mort de Marc. En el temps en què transcorre la narració, per tant, ell ja no hi serà; tanmateix els records i els somnis d'Isona el rememoraran constantment. Açò permetrà al lector conèixer la seua història pas per pas, amb tota mena de detalls. Elabora un breu resum o esquema on apareguen els principals fets des de la primera burla que rep fins que decideix llançar-se al buit per posar fi a tant de sofriment.
3. Continuant amb Marc, et demanem que faces una descripció física i psicològica d'ell. Creus que la seua manera de ser l'ha condicionat a

convertir-se en objecte de les burles i les agressions per part dels seus companys?

4. Isona canviarà de centre per fugir del seu passat. Allà coneixerà dos nous companys: Laila i Miquel, que, com ella, patiran situacions d'assetjament escolar. Fes-ne una descripció física i psicològica d'ambdós. Ara que ja heu recopilat informació sobre els quatre personatges que sofreixen *bullying* en algun moment de la novel·la, enceteu un debat sobre si penseu que existeix un perfil determinat –tan físic com psicològic– per convertir-se en víctima de l'assetjament escolar.
5. Els joves com a grup social apareixen caracteritzats a la novel·la, en un cas per la seua particular forma de parlar, en un segon cas pel que fa a l'ús de l'oci i en un altre cas pel comportament grupal, especialment a l'institut. De quina manera es presenten aquests trets dels joves a la novel·la? És real aquesta caracterització?
6. Aquesta és una novel·la que té com a protagonistes els joves i ha sigut escrita especialment per al públic jovent. Al llarg d'ella hi ha múltiples exemples de la vida quotidiana d'un alumne de secundària, com ara la realització d'un treball de literatura sobre el llibre *El senyor de les mosques* o la xerrada sobre l'assetjament escolar en una sessió de tutoria. Localitza'n d'altres al llarg de la novel·la que t'hagen permès reconèixer el teu ambient i digues si l'autora ha aconseguit ser fidel a la realitat dels joves.
7. Aquest llibre va més enllà d'una història, i si llegeixes entre línies t'adonaràs que l'autora no descarrega tota la culpa de la situació als alumnes assetjadors, ni molt menys. En un moment donat la directora del centre lleva importància a allò que Isona li conta (pàg. 85); la manca de solidaritat entre companys està patent en altres passatges (pàg. 54); de vegades el mateix professor pot instigar el comportament dels seus

alumnes amb comentaris del tot inoportuns, com ara el professor de gimnàstica quan diu “*corre, greixòs*” (pàg. 36), etc.

Ara que ja heu llegit la novel·la, penseu en tots els actors que intervenen o poden intervenir en un cas d’assetjament a les aules: alumne assetjat, assetjador/s, companys que es burlen sense actuar, companys que romanen passius, professors, tutors, direcció, familiars... i repetiu el debat a classe sobre el grau de “culpabilitat” que assoleix cadascun d’ells en el tema que estem tractant.

El temps i l’espai

1. T’hauràs adonat que la història no s’ubica en un lloc determinat. Fixa’t, però, que l’autora va deixant-nos algunes pistes: ciutat amb metro, el nom d’algunes de les parades, el nom d’un institut (L’Ovidi Montllor)... Amb aquests matisos i d’altres que trobes al llarg de la novel·la, quines ciutats coneixes que podrien acomplir aquestes condicions?
2. L’institut és l’espai més important de la novel·la, perquè és on s’esdevenen els fets, tant en l’eix temporal del passat com en el del present. Lligat a aquest espai hi ha els professors, les classes, els amics, les tutories, els moments d’esbarjo, etc, és a dir, tot un món que coneixes molt bé com alumne. Aquest món influeix en les trajectòries de Marc (passat) i d’Isona (present) i en la seua manera d’actuar. Digues de quina manera en cada cas.
3. Un espai no real molt important a la novel·la és el món oníric que també assetja la nostra protagonista, és a dir, els somnis. A mesura que avança la història real d’Isona, també ho farà el somni obsessiu que se li repeteix quasi cada nit. Recopila tots els somnis que va tenint Isona al llarg de la novel·la i torna’ls a llegir detingudament (pàg. 27 i 28, 39 i 40, 61 i 62, 73 i 74, 93 i 94). Quina relació observes que hi ha entre el món dels somnis, els records que té de Marc i el moment actual que està vivint.

4. La novel·la està plena de referències temporals que ubiquen la trama en un moment bastant actual de la història: la conscienciació del problema de l'assetjament a les escoles, la situació tan greu que es viu en alguns països i que obliga els seus habitants a immigrar a d'altres països per buscar condicions de vida millor (com la família de Laila), la moda de gravar vídeos amb el mòbil i fer-ne difusió mitjançant internet; la presència contínua de noves tecnologies: ordinador, internet, mòbil, messenger... Amb aquestes dades, la trobes situada en l'actualitat. Per què?
5. A la novel·la conviuen dues trames relacionades entre sí (la de Marc i la d'Isona), que es barregen de manera equilibrada al llarg de la lectura per anar descobrint al lector dades del passat que influeixen en el present. A mesura que vages avançant en la història observa els paral·lelismes entre les dues històries i digues de quina manera els fets del passat condicionen la manera de ser i d'actuar d'Isona en el present.

Activitats per a després de la lectura

Ara, una vegada has acabat de llegir la història, és el moment de plantejar-te preguntes i activitats al voltant d'ella que segurament et permetran analitzar-la d'una altra manera i traure-li més profit.

1. Fixant-te de bell nou en la portada et proposem una activitat ben creativa: imagina que ets editor i Gemma Pasqual t'ha enviat el manuscrit de la novel·la, però sense títol. Inventa'n un de diferent (si vols també afegir un subtítol) i proposa als de maquetació una altra idea per a la fotografia de la portada. Per ajudar-te observa que molts títols de novel·la consten d'un sintagma format per un substantiu i un complement nominal.
2. Continua jugant que ets editor i que tens interès a publicar la segona part de *La mosca*. Vols assegurar-te que el llibre es vendrà molt bé i per això suggereixes a l'autora una continuació interessant. Com podria ser

aquesta? Si hagueres de triar el títol per aquesta segona part, quin li posaries? Penses que seria bona idea incloure també un subtítol? Si és així, quin podria ser aquest?

3. Generalment una narració la podem estructurar en tres parts:

- **Introducció** o plantejament (situació inicial): és la part inicial del relat que subministra els antecedents necessaris perquè el lector compregui el relat de forma íntegra. Es presenta el tema, els personatges, les propietats del temps i del lloc.
- **Nus**: En aquesta part es desenvolupen els esdeveniments. Es produeix una complicació que modifica l'estat precedent i desencadena el relat. El moment més interessant de la successió de fets constitueix el clímax. Sol ser la part més extensa del relat.
- **Desenllaç** (resolució): És la part final del relat; on se solucionen els problemes i on s'estableix un estat nou i diferent del primer.

Identifica-les en *La mosca*.

4. Cal no confondre el concepte del tema amb el d'argument. Si el tema és l'assumpte, la matèria o el motiu del text, narració o novel·la; l'argument es correspon amb el seu desenvolupament. Per a delimitar el tema hem de preguntar-nos quina és la idea bàsica que ha volgut transmetre l'autor del text; en canvi, per a trobar l'argument simplement hem de contestar a la pregunta: què ocorre?

Trobar l'argument, per tant, és seleccionar les accions o esdeveniments essencials i reduir la seua extensió conservant els elements més importants. L'argument pot desenvolupar-se en 1 o 2 paràgrafs. Ara bé, si de l'argument eliminem tots els detalls i definim la intenció de l'autor, allò que vol dir en escriure el text, estarem extraient el tema. Aquest ha de ser breu i concís, es reduirà a 1 o 2 frases.

Tenint en compte totes les explicacions que et donem, tria un capítol i intenta extraure'n el tema i elabora l'argument.

5. Com ja hem dit en anteriors apartats la novel·la s'estructura en nou capítols, però aquests no tenen títol. Un títol normalment suggereix la idea del que s'esdevindrà si continuem llegint i ens donen una pista sobre la trama. L'autor aconsegueix d'aquesta manera enganxar el lector encara més a la lectura i *obligar-lo* a encetar un nou capítol quan tot just ha acabat l'anterior.

En base a la informació anterior et proposem que per a cadascun dels capítols inventes un títol. Pensa que no és una labor senzilla, ja que ha d'acomplir uns requisits: que no siga excessivament llarg, que abrace tota la temàtica del capítol (per tant abans et tocarà meditar sobre el tema de cadascun), que siga original i que enganxe el lector.

6. El desenllaç de la novel·la és sorprenent i colpidor. Si no havies previst aquest final, què pensaves que s'esdevindria? Si en efecte l'havies previst, quins elements et permeteren suposar que alguna cosa de semblant passaria? Localitza al llarg de la novel·la elements, pensaments, records, etc. que donen pistes de la implicació d'Isona en el suïcidi del seu amic Marc.
7. Aquesta història nasqué –segons confessa la seua autora– per la petició dels alumnes de 4t d'ESO del curs 2005-06 de l'escola de La Masia. Gemma acceptà el repte d'escriure sobre l'assejament escolar amb la condició que els mateixos alumnes l'ajudaren en aquesta engrescadora tasca amb qualsevol aportació. És a dir, és una novel·la escrita des de dins. Si hagueres tingut l'oportunitat de dir la teua quins suggeriments i consells hagueres donat a l'autora per a la realització d'aquest llibre. Sobre quin tema d'actualitat –que no haja tractat encara en les seues obres– t'agradaria que versara la pròxima novel·la de Gemma Pasqual. Explica per què creus que podria resultar interessant el tema que has triat.

Activitats de recerca per a després de la lectura

Les activitats de recerca que proposem a continuació t'ajudaran a entendre millor la novel·la. A més a més, et serviran per aprendre alguns aspectes importants de la llengua, que possiblement t'han passat per alt.

A. TREBALL DE LLENGUA

Aquesta novel·la destaca per l'ús d'una llengua culta i àgil al mateix temps. L'autora emprava un lèxic ric i utilitza sovint locucions i frases fetes. D'aquesta manera dona vigor al text i augmenta els recursos lingüístics del lector.

- **Lèxic ric.** Et proposem una llista de paraules perquè busques aquelles que desconegues al diccionari i així ampliaràs el teu lèxic i milloraràs els teus escrits:

LÈXIC	CAP.	PÀG.	LÍN.	SIGNIFICAT
escaridament	I	16	22	
escapolir-se	I	16	23	
aclaparar	I	17	22	
malvestat	I	17	26	
desempallegar-se	II	20	12	
pa de ral	II	20	25	
clatell	II	22	10	
malastrugança	II	22	23	
palplantat	II	23	28	
truja	III	27	4	
tentinejar	III	27	5	
esgüellar	III	28	5	
guitza	III	28	5	
burxar	III	28	8	
corn	III	28	9	
esgüell	III	28	13	
fumut	III	37	12	
esguardar	IV	39	2	
arrambar-se	IV	39	5	
sardònicament	IV	39	8	

LÈXIC	CAP.	PÀG.	LÍN.	SIGNIFICAT
opalina	IV	39	11	
reguerol	IV	39	16	
badiu	IV	39	17	
iridiscent	IV	39	18	
xivarri	IV	42	26	
ennuegat	IV	43	11	
estaquirot	IV	44	19	
estoicament	IV	44	19	
terrabastall	IV	44	26	
encaparrar-se	IV	45	16	
cinyell	VI	74	5	
còdol	VI	74	23	
ordir	VI	80	4	
bescollada	VI	81	29	
fustigar	VII	86	28	
traveta	VII	88	6	
encarcarat	VIII	94	17	
empipar-se	VIII	94	22	
xaranga	VIII	97	26	
arrepapar	VIII	102	23	

NOTA: Moltes vegades el context ens ajuda a esbrinar-lo, és per això que et donem la informació de capítol, pàgina i línia on es troben.

- **Locucions i frases fetes.** A continuació t'ofereixo una llista amb les locucions i frases fetes emprades per l'autora al llarg de la novel·la. De ben cert en sabràs el significat d'algunes, però et trobaràs amb d'altres que desconeixes. Et proposem que busques el seu significat, d'aquesta manera aniràs adquirint un pòsit ric de la teua llengua.

LOCUCIONS I FRASES FETES	CAP.	PÀG.	LÍN.
beure oli	I	16	14
estar tip	I	17	25
pagar amb la cara	I	17	31
sense dir ni ase ni bèstia	I	18	13
sortit disparat	I	18	13

LOCUCIONS I FRASES FETES	CAP.	PÀG.	LÍN.
fer-se creus	IV	49	5
fer-se fonedís	IV	49	19
de fit a fit	IV	50	6
afluixar la bossa	V	53	17
no tocar la camisa la pell	V	54	25

LOCUCIONS I FRASES FETES	CAP.	PÀG.	LÍN.
no badar boca	II	19	13
fil per randa	II	20	4
estar a gom	II	22	16
estrènyer-se el cap	II	22	24
sense esma	II	22	31
fer petar (a algú)	II	23	2
fer pana	II	23	6
treure cap	III	29	32
pujar la mosca al nas	III	30	12
a flor de pell	III	30	23
fer sortir de polleguera	III	33	17
beure's l'enteniment	III	37	26
olla de grills	IV	42	22
tirar pilotes fora	IV	43	1
estar tot dat i beneït	IV	44	5
fer el cor fort	IV	44	13
fer fugina	IV	46	24
riure per les butxaques	IV	47	6
tenir la paella pel mànec	IV	48	27

LOCUCIONS I FRASES FETES	CAP.	PÀG.	LÍN.
sense dir ni pruna	V	55	32
qui no té cap, comes	V	67	5
tenir el peu al coll	V	67	18
petar les dents	V	67	30
estar tip	VI	76	29
passar de puntetes	VI	82	27
la gota que fa vessar el got	VII	85	4
lladrar a la lluna	VII	86	16
agafar pit	VII	86	19
abaixar el cap	VII	87	3
en un tres i no res	VII	87	17
a les palpentos	VII	88	5
inflar els morros	VII	88	9
a cau d'orella	VII	90	29
deixar la petja	VII	91	17
caure al parany	VII	92	11
perdre la llengua	VIII	96	3
fer figa	VIII	96	19
quedar-se amb un peu enlaire	VIII	100	33

NOTA: Moltes vegades el context ens ajuda a esbrinar-lo, és per això que et tornem a proporcionar la informació corresponent al capítol, la pàgina i la línia on es troben.

Per acabar amb l'apartat relacionat amb els treballs de llengua tria'n de la taula anterior deu locucions o frases fetes i elabora un text d'unes 150 paraules en què les inserisques de manera natural.

B. TREBALL D'EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA

Assetjament escolar

Al final de la novel·la Gemma Pasqual incorpora un decàleg, elaborat per Nora Rodríguez, psicòloga experta en assetjament escolar, dirigit als alumnes que són, o poden arribar a ser, víctimes de l'assetjament escolar; i, per extensió, a qualsevol alumne que d'alguna manera es veja implicat en situacions similars a les que es conten a *La mosca*.

1. Ignorar l'assetjador i els seus sequaços. L'assetjador ataca el que li respon, no el que l'ignora. D'aquí que, davant una provocació, una resposta enginyosa siga «I?». Quan és ignorat, es desmunta. És com dir «què em vols dir amb això?» I mai no plores davant la seua presència, no t'enfades, ni li demostres que et molesta. Si estàs dolgut, que no es note.
2. Si et veus obligat a respondre, digues-li amb tranquil·litat: «No sóc qui tu et penses». O bé respon amb una broma. Si et diu «ets horrible», respon-li «m'alegra que te n'hages adonat».
3. Busca suport en els teus pares, en un professor o en un adult en el qual confies. Ells poden demanar responsabilitats a l'escola i demanar que prenguen mesures en un termini màxim d'una setmana. I si creus que estàs en perill, corre. Fugir i refugiar-se on hi haja un adult no és de covards, és protegir-se.
4. Escriu una carta en què expliques el que passa als teus pares, al director de l'institut o a algun professor en el qual confies.
5. Parla amb els teus pares per no assistir a classe si ets víctima d'assetjament físic o psicològic.
6. Si ets objecte d'acudits, de burles i de bromes de mal gust, fes-te d'una colla d'amics del teu barri, que t'acompanyen fins a l'escola i fins a ta casa, almenys mentre dure l'assetjament. En qualsevol cas, no vages sol.
7. No estigues a prop del teu assetjador, ni t'emboques amb ell en disputes. No et refies d'ell si vol fer-se passar per amic teu.
8. Si un company et fereix amb un bolígraf o qualsevol altre tipus d'arma, demana als teus pares que ho denunciïn a la policia.
9. Intenta que al teu institut hi haja una pàgina web on xiquets i xiquetes que pateixen assetjament puguen explicar anònimament el que els passa.
10. Intenta que, en cada curs, un especialista faça xarrades sobre què és l'assetjament i com afecta psicològicament els qui el pateixen, que fins i tot arriben al suïcidi.

Llegiu-lo en veu alta a l'aula i establiu un debat on analitzeu cadascun dels punts. Si us creieu capaços, afegiu algun punt a aquest decàleg que penseu que seria necessari considerar. (Recorda que ha d'estar dirigit als alumnes).

El senyor de les mosques

El senyor de les mosques és una novel·la de William Golding, publicada l'any 1954. Malgrat la poca difusió que tingué inicialment, anys més tard assolí una gran fama a Anglaterra, fins el punt de considerar la seua lectura imprescindible en col·legis i instituts. Hui en dia està considerada un clàssic de la literatura anglesa de postguerra, i el seu èxit l'ha dut a la gran pantalla en dues ocasions: en 1963 dirigida per Peter Brook i en 1990 dirigida per Harry Hook.

L'obra és una fàula de naturalesa humana, la història d'un grup de xiquets anglesos que, després de sofrir un accident aeri, es veuen abandonats en una illa deserta i han de lluitar per sobreviure. La intenció de l'autor és fer comprendre al lector la naturalesa humana a través de constants signes i símbols. L'obra tracta temes fonamentals de la vida humana com són la necessitat d'autoritat i valors morals, la naturalesa de la societat humana, el perill del salvatgisme, la religiositat o la culpabilitat. És per tant una novel·la *distòpica*¹.

Per aprofundir en la lectura de *La mosca* seria molt convenient apropar-se a aquesta obra. Una manera podria ser suggerir al professor de llengua, filosofia, ètica o educació per a la ciutadania que passe la pel·lícula d'*El senyor de les mosques* a classe. D'aquesta manera arribareu a entendre el significat dels somnis d'Isona al llarg de la novel·la que mantenen una relació molt directa amb aquesta obra; a més d'altres paral·lelismes que hi existeixen entre l'obra de Gemma Pasqual i la de William Golding.

¹ Una **distopia** és una utopia perversa on la realitat transcorre en termes oposats als d'una societat ideal. El terme fou encunyat com antònim d'*utopia* i s'utilitza principalment per fer referència a una societat fictícia on les tendències socials es porten a extrems apocalíptics.

Novel·la social

En la biografia de Gemma Pasqual ja s'ha fet referència a l'actualitat i l'interés dels temes que tracta en les novel·les: immigració, assetjament escolar, corrupció urbanística, globalització, situació de la llengua...

És per això que molts crítics ja han catalogat la seua obra dins del gènere de **novel·la social**.

En aquesta activitat et proposem que indagues sobre el concepte de novel·la social, ja siga a través d'enciclopèdies, d'internet o dels llibres de llengua i literatura que tingues a l'abast. Perquè la tasca et siga més senzilla et proposem un guió amb els punts que cal desenvolupar:

- Orígens de la novel·la social (també anomenada realisme social)
- Concepte de novel·la social
- Característiques principals d'aquests tipus de novel·les
- Obres i autors més representatius
- Pensa en les obres que has llegit al col·legi o a l'institut, podries incloure alguna d'aquestes en el gènere de la novel·la social.

C. TREBALL DE CULTURA GENERAL

Al llarg de la novel·la de Gemma Pasqual ens trobem moltes manifestacions i conceptes pertanyents a la nostra cultura, com ara grups musicals, cançons, escriptors, cantautors, conceptes populars..., encara que de vegades només siga per donar nom a carrers o instituts.

Hem extret de la lectura alguns d'aquests perquè en busques informació i així amplies el teu bagatge cultural.

Manifestacions culturals	Informació que has trobat
<i>El cant dels ocells</i>	
Manuel de Pedrolo	
El caganer	
Obrint Pas	
Ovidi Montllor	
Pere Calders	